

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Från intet till något

Strandberg, Hugo

Published in:
Ikaros tidskrift om människan och vetenskapen

Publicerad: 01/01/2019

Document Version
Förlagets PDF, även kallad Registrerad version

Document License
All rights reserved

[Link to publication](#)

Please cite the original version:
Strandberg, H. (2019). Från intet till något. *Ikaros tidskrift om människan och vetenskapen*, (3), 42.
<http://www.tidskriftenikaros.fi/utgivnet-nummer/2019-3-sloseri/>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Från intet till något

”Varför finns något snarare än ingenting?” frågar **G. W. Leibniz** i *Principes de la Nature et de la Grace* (1714). Den här frågan kan få en del att rygga tillbaka, i och med att ställandet av den verkar vara att ta steget över från vetenskapen till religionen. Jag tror dock att det är värt att betänka den.

Vad Leibniz pekar på, utan att själv inse det, är nämligen att skapande inte kan förklaras med mindre än att man fränkänner det just det man ville förklara: det nyskapande. För vetenskaplig förklaring bygger på en föreställning om kontinuitet. Framtiden kan förutses, och det som skett förklaras, i den utsträckning det tillkommande är en direkt konsekvens av det förgångna. Det innebär inte bara att den *creatio ex nihilo* Leibniz syftar på ligger bortom vad som kan ges utrymme inom den tänkta kontinuiteten, utan det samma gäller allt skapande, som visserligen inte är *ex nihilo* utan arbetar med redan förefintliga material, men som ändå överskrider det givna och frambringar något som aldrig funnits tidigare.

En scientistisk åskådning förskriver sig därmed åt konservatismen och förnekar det överflödande, slösande, översvallande hos tillvaron. Vad finns att säga om ett sådant förnekande?

Ett uppenbart problem är att resultatet av kreativa processer, det må vara i konsten, vetenskapen, det politiska arbetet eller någon annanstans, helt enkelt inte kan förutsägas. Visst, en ny dikt kommer att vara ord på papper precis som de gamla, men en sådan beskrivning bortser ju just från det som gör den nya dikten till något nytt, till något som aldrig funnits tidigare. För om jag i

detalj kan förutsäga hur den dikt som jag tänker skriva kommer att se ut när den är klar, då har jag ju redan skrivit den. I princip skulle jag kanske kunna förutsäga resultatet av någon annans skapande, men om jag i så fall i detalj vet hur den dikt den personen tänker skriva kommer att se ut när den är klar, då har jag skrivit dikten, och det nys vägs in i världen är därmed fortfarande lika ofattlig. (Jag har diskuterat den här saken mer utförligt i *Ikaros* nr. 3–4, 2016.)

I andra sammanhang får förnekandet en mörkare innebörd. Någon kunde hävda att ett barns födelse är det mest triviala som finns, det har skett miljarder gånger förr, och barnet är varken till utseende eller beteende särskilt annorlunda vilket annat nyfött barn som helst. Men trots vad den personen vill hävda har en ny människa kommit till världen, en som inte funnits tidigare, en vars behov av mat och ömhet naturligtvis inte är unika men likväl dess egna, i den meningen att det inte är barn i allmänhet vi försyndar oss mot när vi brister i att ta hand om och älska det, utan just detta barn. Barn i allmänhet har alltid funnits, som uppgift och glädje, men inte detta barn.

Erfarenheten av övergången från intet till något kan vi alltså inte förneka. Den kan vi tvärtom göra ständigt, det räcker att uppmärksamma det nya som finns såväl i varje människas skapande i tanke och handling som i det hon är, det vill säga född, varje människa, andra eller jag själv. Det är en alldaglig erfarenhet men trots det, eller just därför, förunderlig.

Hugo Strandberg är docent och universitetslärare i filosofi vid Åbo Akademi, samt forskare vid Centre for Ethics, Pardubice universitet, Tjeckien.

